

Eiropas Sociālā fonda projekta

“SĀKOTNĒJĀS PROFESIONĀLĀS IZGLĪTĪBAS PIEVILCĪBAS VEICINĀŠANA”

INFORMATĪVAIS E-IZDEVUMS

OKTOBRIS, 2011.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Uzņemšanas tendences profesionālās izglītības iestādēs - pozitīvas

*Neraugoties uz 9.klašu absolventu skaita samazinājumu, 2011./2012.m.g. Izglītības un zinātnes ministrijas profesionālās izglītības iestādēs uzņemti 9575 audzēkņi, kas ir tikai par 24 audzēkņiem mazāk nekā pagājušajā gadā. Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietniece **Inga Štāle** apstiprina: „Tas nozīmē, ka profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu īpatsvars pakāpeniski pieaug, īstenotās pārmaiņas profesionālajā izglītībā, ieskaitot Eiropas Sociālā fonda projekta „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” īstenošanu, nāk ar pozitīviem rezultātiem un sekmē izvirzīto mērķu sasniegšanu.”*

Autotransports un ēdināšanas pakalpojumi ir jauniešu pieprasītākās specialitātes, tāpat tas bija arī iepriekšējā gadā. „Ir arī tādas izglītības iestādes, kurās jauniešu lielās intereses dēļ atbalstīta arī papildu uzņemšana, piemēram, Daugavpils Tirdzniecības skola, Rīgas 1. medicīnas koledža, Profesionālās izglītības kompetences centrs „Rīgas Tehniskā koledža” un Saldus Profesionālā vidusskola,” apstiprina I.Štāle.

Lielākā daļa profesionālās izglītības iestādēs uzņemto audzēkņu ir deviņo klašu absolventi, taču, ņemot vērā demogrāfijas tendences – pamatskolu beigu posma skolēnu skaita samazināšanos – daudzas profesionālās izglītības iestādes domāja par piedāvājuma paplašināšanu. „Šis gads iezīmējies ar pozitīvu tendenci, jo skolas, rēķinoties ar demogrāfisko situāciju, izprot, ka ir jāklūst elastīgākām, domājot par plašāku izglītības piedāvājumu. Tā rezultātā vairākas skolas piedāvā apgūt profesionālās izglītības programmas vidusskolu absolventiem,” stāsta I.Štāle.

Arī Izglītības un zinātnes ministrija domā par tādu profesionālās izglītības piedāvājumu un atbalsta sistēmu, kas vairo jauniešu iespējas un konkurētspēju, un arī šogad tiek īstenoti vairāki Eiropas Savienības struktūrfondu projekti,

piemēram, „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” un „Profesionālās izglītības programmu, pamatprasmju un kompetenču apguve izglītības un profesionālās karjeras turpināšanai”. 2011./2012. mācību gadā ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu 37 profesionālās izglītības iestādēs jauniešiem piedāvā iegūt kādu no 54 profesijām un kļūt par tautsaimniecībā pieprasītiem speciālistiem. Mācībām varēja pieteikties jaunieši vecumā līdz 25 gadiem, kuri ir

un nereti papildina bezdarbnieku rindas. Arī šo programmu jauniešiem ir nodrošināts sociālais atbalsts – iespēja saņemt Eiropas Sociālā fonda mērķstipendiju. Cerams, pēc viena vai pusotra gada šiem 913 audzēkņiem šī bezmaksas iespēja būs veiksmīgas karjeras sākums,” saka I.Štāle.

Plašo profesionālās izglītības programmu klāstu piedāvāja 12 profesionālās izglītības iestādes Rīgas reģionā, 9 – Latgalē, 9 – Zemgalē, 4 – Vidzemē un 3 – Kurzemē. Četrās programmās

“Ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu 37 profesionālās izglītības iestādes jauniešiem piedāvā iegūt kādu no 54 profesijām un kļūt par tautsaimniecībā pieprasītiem speciālistiem.”

bez profesionālās kvalifikācijas, šobrīd nesaņem bezdarbnieka pabalstu un nepiedalās Eiropas Savienības struktūrfondu finansētās mācībās vai nodarbinātības aktivitātēs. „Šī projekta finansētajās grupās 2011./2012. mācību gadā uzņemti 913 audzēkņi, kas apliecina šāda izglītības piedāvājuma nepieciešamību, jo tieši jaunieši ar vidējo izglītību darba tirgū nav konkurētspējīgi

mācības varēja uzsākt tie jaunieši, kuri beiguši deviņas klases, bet 50 programmās – jaunieši ar iegūtu vidējo izglītību.

Iepriekšējā mācību gadā – 2010.gada oktobrī mācības 35 programmās uzsāka 867 jaunieši. Kopumā no 38 mācību grupām populārākās bija viesnīcu, ēdināšanas un restorānu pakalpojumi, būvdarbi un būvniecība, transporta pakalpojumi.

Eiropas sociālā fonda projekts

„Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” skaitļos jaunā mācību gada sākumā

2011. gada septembrī Eiropas Sociālā fonda projektā „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” ir iesaistījušies 33 487 audzēkņi, no tiem 93 % jaunieši pēc pamatzglītības ieguves. Visvairāk – 69 % audzēkņu 2011./2012. mācību gada septembrī stipendiju saņēmuši Latgalē, Vidzemē un Rīgā – 63 %, Zemgalē – 62 %, bet vismazāk – 59 % – audzēkņu Kurzemē. Valstī vidējais 1.kursu audzēkņu stipendijas apmērs ir 14,7 lati. Vismazākais vidējās stipendijas apmērs 1.kursā ir Vidzemē – 14,1 lati, bet vislielākais – 15 lati – Kurzemē un Rīgā. 2. līdz 4. kursa audzēkņu

saņemtās stipendijas vidējais apmērs Latvijā ir 31,6 lati. Vislielākais vidējās stipendijas apmērs 32,6 lati – Rīgā, savukārt viszemākais Vidzemē – 30,1 lats.

Audzēkņu un stipendijas saņēmēju skaits 2011. gada septembrī

	Kurzeme	Latgale	Rīga	Vidzeme	Zemgale	Latvijā
Audzēkņu skaits	4 517	6 171	15 566	3 971	3 262	33 487
Saņēmuši stipendiju	2 663	4 238	9 840	2 505	2 022	21 268
1.kursā	891	1 342	3 319	699	652	6 903
2.-4.kursā	1 772	2 896	6 521	1 806	1 370	14 365
Saņēmuši stipendiju (%)	59	69	63	63	62	64

Projekta īstenošanai izstrādāta efektīva sistēma

*Laikā, kad profesionālā izglītība Latvijā pakāpeniski kļūst arvien populārāka, liela nozīme ir ne tikai izglītības kvalitātei, bet arī sociālajam nodrošinājumam – mūsdienīgām dienesta viesnīcām un stipendijai. Intervijā projekta „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” vadītājs **Gunārs Krusts** stāsta par projekta īstenošanu un motivējošajiem faktoriem.*

Kā rāda šī gada apkopotā informācija, profesionālā izglītība kļūst arvien populārāka, vai arī Jūsu vadītais projekts nesis ieguldījumu šīm pozitīvajām pārmaiņām?

Domāju, ka savā ziņā jā, jo profesionālās izglītības pievilcību veicina mērķtiecīgs pasākumu kopums, kura būtiska un svarīga daļa ir arī iespēja saņemt mērķstipendiju. Turklāt mērķstipendijas piešķiršanas sistēma ir veidota tā, lai radītu motivāciju mācīties pēc iespējas labāk un cīnītos ar profesionālajās izglītības iestādēs tik izplatīto problēmu – neattaisnotiem kavējumiem. Turklāt, projekta īstenošana notiek saskaņā ar tendencēm izglītības un darba tirgus jomā, ieviešot nepieciešamās korekcijas.

Kopš 2010. gada palielināts projekta finansējums. Kāds tam ir pamatojums?

Palielināts stipendiju fonda kopējais apmērs, pamatojoties uz to, ka palielinājies projektā iesaistīto audzēkņu skaits. Projekta kopējais finansējums ir 25 850 718 lati, tajā skaitā Eiropas Sociālā fonda līdzfinansējums 21 973 111 lati un valsts budžeta finansējums 3 877 607 lati. Finanšu līdzekļu apmērs ir par 350 000 latiem lielāks kā sākotnēji plānots un tas pamatojams ar Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumiem Nr. 922 „Noteikumi par darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.2.1.1.3. apakšaktivitātes „Atbalsts sākotnējās profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzlabošanai un īstenošanai” otro

projekta iesnieguma atlases kārtu”. Šie noteikumi paredz: papildus ikgadējam valsts budžeta finansētajām sākotnējās profesionālās izglītības programmām – izglītot 2000 jauniešus vecumā līdz 25 gadiem, kuri nav ieguvuši profesionālo kvalifikāciju, nesaņem bezdarbnieka pabalstu un nav atbalsta saņēmēji Labklājības ministrijas pārziņā esošo Eiropas Savienības struktūrfondu aktivitāšu ietvaros īstenotajos apmācību vai nodarbinātības pasākumos. Šie jaunieši apgūst 1 – 1,5 gadīgas sākotnējās profesionālās izglītības programmas otrā un trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa ieguvei. Lai nodrošinātu mērķstipendiju piešķiršanu audzēkņiem, kuri apgūst izglītību 1 – 1,5 gadīgajās programmās, veikta līdzekļu pārdale starp abām aktivitātēm.

Vai šajā mācību gadā ir mainīti projekta īstenošanas nosacījumi?

Līdz ar nākamogadu – 2012.gada 1.janvāri – stāsies spēkā nosacījumi, kas paredz mērķstipendijas apmēra palielinājuma diferencēšanu atkarībā no sekmju vidējā vērtējuma. Šādas izmaiņas veiktas, lai sekmētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu mācību sasniegumu rezultātu uzlabošanu.

Līdz ar to no 2012.gada 1.janvāra spēkā esošie nosacījumi paredz vienādu palielinājumu līdz pieciem latiem katram pirmā kursa audzēknim, savukārt otrā, trešā un ceturtā kursa audzēkņiem – vienādu palielinājumu līdz 10 latiem.

Kā uzsākts šis mācību gads?

Par audzēkņu izvēli par labu profesionālajām izglītības iestādēm ir liels gandarījums un cerams, ka motivāciju uzrādīt labus mācību sasniegumus sekmēs arī projekts. Skolas turpina aktīvu darbu gan saistībā ar akurātu uzdevumu izpildi saistībā ar projekta īstenošanu, gan arī domājot par audzēkņu informēšanas pasākumiem, lai ikviens zinātu, kā nopelnīt lielāku stipendiju un saņemtu

motivāciju sasniegt pēc iespējas labākus mācību rezultātus un gandarījumu par paveikto.

Skolas projektu īsteno jau vairākus gadus, vai var teikt, ka katrs gads projekta īstenošanā ir vieglāks?

Uzsākot projektu, viss ir jauns un ir daudz neskaidru jautājumu, kuru precizēšana prasa pūles un laiku. Taču pašlaik sistēma skolām ir skaidra, katrs projektā iesaistītais zina savus pienākumus un atbildību, kā rezultātā efektīvi tiek sasniegti projekta mērķi. No projekta vadības viedokļa ir būtiski nodrošināt tādu sistēmu, kas nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem audzēkņiem,

vienlaikus saglabājot maksimālu projekta motivējošo ietekmi. Arī paši audzēkņi pārzina sistēmu un kritērijus, līdz ar to cenšas izpildīt visas prasības līdz atestācijas dienai. Gadījumi, kad ir nepieciešamība pārskatīt aprēķināto stipendijas apmēru, ir salīdzinoši reti.

Ko novēlat pedagogiem un audzēkņiem?

Pedagogiem novēlu ieraudzīt iespējas sekmēt katra audzēkņa izaugsmi, līdz ar to arī savējo. Audzēkņiem vēlu mērķtiecību, jo tikai tā ir iespējams gūt panākumus katra lielāka vai mazāka dzīves uzdevuma veikšanā.

Mērķstipendijas apmērs (lati) (pamatsumma un palielinājums) no 2012. gada 1. janvāra

Iepriekšējā mēneša sekmju vidējais vērtējums (balles)	Pamatsumma 1. kurss	Mērķstipendijas maksimālais palielinājums	Pamatsumma 2., 3., 4. kurss	Mērķstipendijas maksimālais palielinājums
9,00 – 10	20	-	50	-
8,00 - 8,99	15	5	35	10
6,00 - 7,99	12	4	25	8
4,00 - 5,99	10	3	20	6

Izglītībai ir būtiska loma panākumu gūšanā

Katru gadu DnB NORD Latvijas barometrs atklāj iedzīvotāju viedokli par dažādiem ar izglītības tematiku saistītiem jautājumiem. Arī šogad pētīts iedzīvotāju vērtējums par izglītības un darba tirgus sasaisti.

Vērtējot izglītības lomu savā darba dzīvē, lielākā daļa – 61 % – iedzīvotāji norādījuši, ka izglītība viņiem ir palīdzējusi, devusi priekšrocības, par vislielākajām no tām uzskatot zināšanas (37 %) un iegūto izglītības dokumentu (27 %). Novērtējot faktoros, kuriem darba devējs piešķir vislielāko nozīmi, 64 % iedzīvotāji par būtiskāko atzinuši pieredzi noteiktajā jomā, tūlīt pēc tam – 49 % – norādījuši, ka tā ir izglītība. Novērtējot izglītības lomu panākumu gūšanā, 24 % norādījuši, ka izglītībai ir vissvarīgākā nozīme panākumu gūšanā. 58 % iedzīvotāju uzskata, ka izglītībai ir būtiska loma, taču tas nav izšķirošais faktors. 51 % iedzīvotāji atzinuši, ka vidējā profesionālā izglītība Latvijā ļoti labi vai labi sagatavo speciālistus darba tirgum.

Domājot par nākotni, iedzīvotāji norādījuši, ka informāciju tehnoloģijas, veselības aprūpe un inženierzinātnes būs jomas, kurās būs lielākais pieprasījums pēc izglītotiem darbiniekiem,

salīdzinoši par daudz nepopulārākām atzītas metālapstrādes un mašīnbūves, tūrisma jomas un valsts pārvalde.

“24 % aptaujāto norādījuši, ka izglītībai ir vissvarīgākā nozīme panākumu gūšanā.”

Skolām jāpārzina reģiona uzņēmējdarbības vide

Pēc Ziemeļkurzemes Profesionālās izglītības kompetences centra „Ventspils Profesionālās vidusskolas” pasūtījuma šī gada rudenī veikts pētījums, kurā 161 Kurzemes plānošanas reģionā strādājošs uzņēmums, kurš nodarbina profesionālās izglītības iestādēs izglītību ieguvušos speciālistus, sniedza savu viedokli un vērtējumu par uzņēmuma pieprasījumu pēc profesionālajās izglītības iestādēs sagatavotajiem speciālistiem, to kvalifikāciju un prognozēm personāla politikā nākotnē.

Kompetences centra direktore Kristīne Vāgnere šāda pētījuma vajadzību pamato ar nepieciešamību skolai un uzņēmējiem sadarboties: „Tikai savstarpējā sadarbībā skola varēs sagatavot tādus speciālistus, kādi uzņēmējam būs nepieciešami, līdz ar to ieguvēji būs skolas absolventi un mums nav nekā svarīgāka par absolventu sekmīgu darbu savā profesijā. Aptauja sniedza vērtīgu informāciju, kas būs par pamatu turpmākajām diskusijām ar darba devējiem un nozaru asociācijām, lai pilnveidotu kompetences centra darbu un izglītības piedāvājumu.”

Kurzemes plānošanas reģiona uzņēmumos pēdējo trīs gadu laikā nav notikušas būtiskas pārmaiņas nedz nodarbināto kopskaitā, nedz arī nodarbināto ar profesionālās izglītības iestādēs iegūtu izglītību skaitā un īpatsvarā. Arī tuvāko trīs līdz piecu gadu laikā radikālas pārmaiņas nodarbinātības struktūrā nav sagaidāmas – 50 % darba devēju apgalvo, ka kopējais darbinieku skaits nemainīsies. Savukārt, ja izmaiņas būs, tad visdrīzāk darbinieku skaita neliela palielinājuma virzienā, kamēr nodarbināto skaita samazināšanos paredz ne vairāk kā viena desmitā daļa darba devēju. Lielākajā daļā – 75 % – Kurzemes plānošanas reģionā strādājošo uzņēmumu šobrīd nav vakances darbiniekiem ar profesionālās izglītības iestādēs iegūtu izglītību. Uzņēmumos, kuros vakances ir, visbiežāk tiek meklēti metinātāji, atslēdznieki, elektriķi, automehāniķi un elektronikas tehniķi.

Tuvāko trīs līdz piecu gadu periodā pieprasījums varētu palielināties pēc elektriķiem, šoferiem, atslēdzniekiem, automehāniķiem un metinātājiem. Dažādu citu speciālistu

pieprasījuma pieaugumu paredz mazāk kā 5 % darba devēju. Vairāk kā puse – 56 % – Kurzemes plānošanas reģiona uzņēmēju novērtē, ka viņiem bijis grūti atrast un piesaistīt nepieciešamos profesionālās izglītības iestādēs sagatavotos speciālistus kā darbiniekus, pie tam 12 % apgalvo, ka tas bijis pat ļoti grūti. Te gan jāpiemin, ka iemesli tam ir bijuši ļoti dažādi, piemēram, zems atalgojums, ģeogrāfiski neērta uzņēmuma atrašanās vieta vai arī uzņēmums meklē ļoti plaša

*Ziemeļkurzemes Profesionālās izglītības kompetences centrs
“Ventspils Profesionālā vidusskola”*

“63% darba devēju regulāri vai vismaz reizēm sadarbojas ar profesionālās izglītības iestādēm un absolūtais vairākums no tiem sadarbību vērtē pozitīvi.”

profila speciālistu. Visbiežāk darbinieki tiek atrasti ar draugu, paziņu palīdzību (67 %), nedaudz retāk – ar sludinājumu palīdzību (52 %). Salīdzinoši bieži ir arī gadījumi, kad profesionālās izglītības iestāžu absolventi piesakās darbā paši (34 %).

Metinātāji, elektriķi, celtnieki un šoferi ir tās specialitātes, kuru piedāvājumu darba tirgū darba devēji salīdzinoši visbiežāk min kā nepietiekamu. Lai gan absolūtais vairākums – 67% – darba devēju novērtē, ka profesionālās izglītības iestādēs Latvijā sagatavotie speciālisti atbilst uzņēmumu vajadzībām, tomēr salīdzinoši liels – 31 % – ir

arī to īpatsvars, kuri pauž negatīvus speciālistu sagatavotības darba tirgum vērtējumus. Kopumā pozitīvs ir viedoklis par to, cik daudz no izglītības iestādē iegūtajām zināšanām to absolventi var pielietot savā darbā – 62 % uzskata, ka lielu daļu vai gandrīz visu. Tai pat laikā 36 % tomēr novērtē, ka nelielu daļu. Tādu, kuri uzskata, ka neko absolventi nevar pielietot savā darbā, ir tikai 1%. Lai gan profesionālās izglītības kvalitāte kopumā tiek vērtēta pozitīvi, tomēr atsevišķi tās aspekti tiek novērtēti arī negatīvi. Visvairāk negatīvo vērtējumu saņemts par prakses iespējām (46 % tās vērtē slikti) un izglītības iestāžu materiāli tehnisko nodrošinājumu (28 %). Jāpiebilst, ka 21 % darba devēju negatīvi vērtē arī pasniedzēju un pedagogu ieinteresētību mācību procesā. (Vairāk skatīt 1. grafikā)

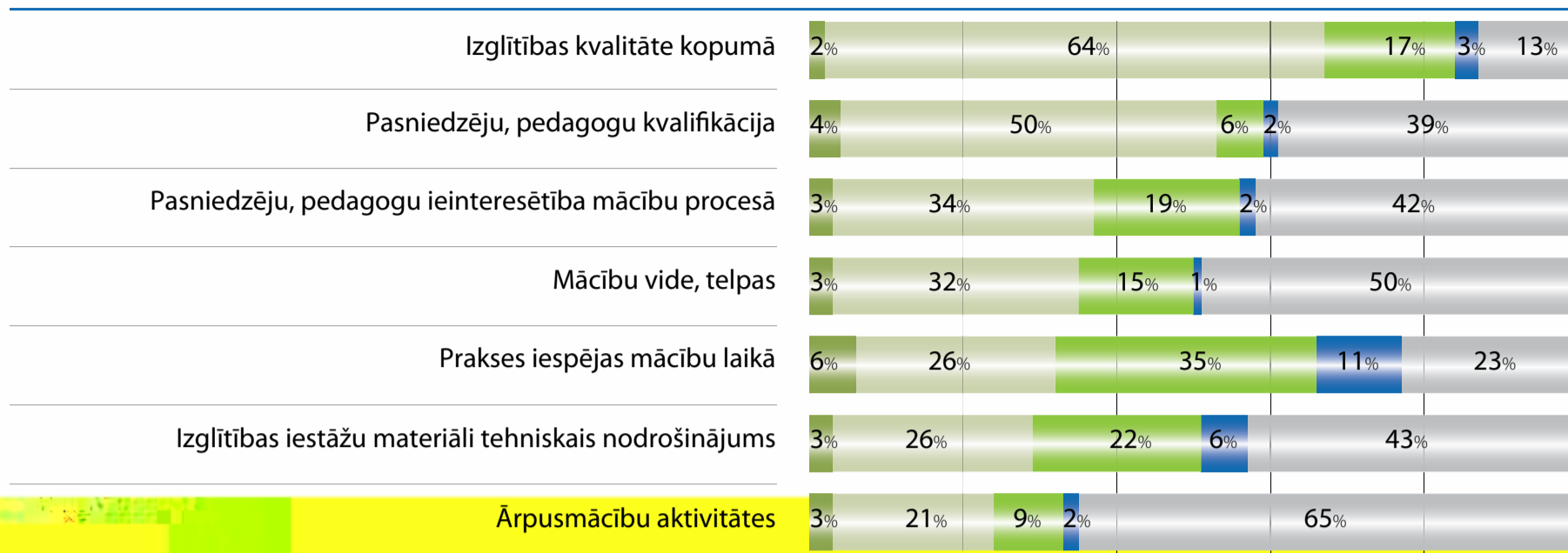
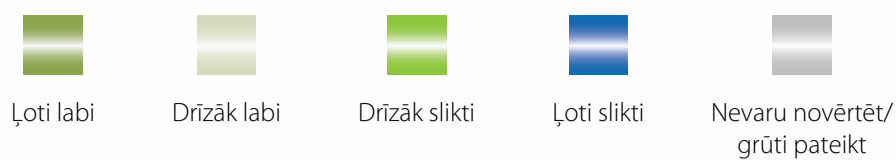
63 % darba devēju regulāri vai vismaz reizēm sadarbojas ar profesionālās izglītības iestādēm un absolūtais vairākums no tiem sadarbību vērtē pozitīvi.

Prakses vietu nodrošināšana ir arī vienīgā aktivitāte, kuru tuvāko divu līdz trīs gadu laikā ir gatavi veikt lielākā daļa darba devēju (74 %), lai celtu profesionālās izglītības kvalitāti

savā nozarē. Aptuveni 1/5 daļa būtu gatavi arī popularizēt savu nozari, lai piesaistītu jauniešus tai, kā arī nodrošināt informatīvus pasākumus par aktualitātēm nozarē.

K.Vāgnere stāsta: „Pētījums atklāj reālo situāciju, kas profesionālās izglītības iestādes direktoram ir jāpārzina, lai domātu, par aspektiem, kuri ir jāpilnveido, sadarbības iespējām, kuras jāattīsta un atbalsta sistēmu jauniešiem, lai nodrošinātu tādu izglītību un prasmes, kas palīdz vieglāk iekļauties darba tirgū, turklāt apgūtajā profesijā.”

Profesionālās izglītības iestāžu aspektu novērtējums

1. grafiks

Jautājumi un atbildes

Vai Eiropas Sociālā fonda stipendijas var saņemt arī viengadīgo programmu audzēkņi?

Jā, šajā mācību gadā Eiropas Sociālā fonda stipendijas var saņemt arī jaunieši ar vidējo izglītību, kuri ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu apgūst 1 un 1,5 gadīgās profesionālās izglītības programmas.

Cik daudz līdzekļu stipendijām paredzēts šajā mācību gadā?

2011./2012.gadā šim mērķim plānoti 5,5 miljoni latu.

Kur var uzzināt vairāk informācijas par projektu?

Informācija par projektu pieejama Izglītības un zinātnes ministrijas mājaslapā, Eiropas Sociālā fonda projekta „Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana” sadaļā: www.izm.gov.lv/ESF/prof-izgl-pievilciba.html. Sadaļā pieejama gan vispārīga informācija par projektu, gan dokumenti, informatīvie materiāli, publikācijas un informācija plašsaziņas līdzekļiem, gan arī ir iespēja izteikt savu viedokli par projekta īstenošanu, rezultātiem un saviem priekšlikumiem.

Kur man vērsties, ja šķiet, ka stipendija nav aprēķināta pareizi?

Jebkuru jautājumu un neskaidrību gadījumā jāvēršas pie izglītības iestādes projekta koordinators vai direktora vietnieka mācību darbā.

Kad izmaksā septembra stipendiju?

Mērķstipendiju par septembra mācību rezultātiem izmaksā oktobrī.

Kā skolai audzēkņus ir jāinformē par stipendijas apmēru? Vai ir pareizi, ka šī informācija ir publiski pieejama skolas mājaslapā?

Projekta īstenošanas vadlīnijas nosaka, ka komisijas priekšsēdētājs nodrošina ikmēneša izglītojamo informēšanu par mērķstipendijas piešķiršanu (piešķiršanas finansējuma avots – Eiropas Sociālais fonds, kritēriji, piešķiršanas kārtība un termiņi), kā arī katram izglītojamajam piešķirtās mērķstipendijas apmēru. No personas datu aizsardzības viedokļa vērtējot, skolas mājaslapa nebūtu piemērotākais veids, kā informēt audzēkņus par viņa mērķstipendijas apmēru, jo šī informācija ir pieejama ikvienam interesentam.

Eiropas Sociālā fonda projekta
“Sākotnējās profesionālās izglītības pievilcības veicināšana”
informatīvais e-izdevums
Oktobris, 2011.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Projekta vadības grupa

Kontaktinformācija:

Vaļņu iela 2, Rīga, LV - 1050

Tālrunis: 67047711, 67047881

E-pasts: gunars.krusts@izm.gov.lv

Mājaslapa: www.izm.gov.lv/ESF/prof-izgl-pievilciba.html
Vienošanās Nr. 2009/0001/1DP/1.2.1.1.4/08/IIPIA/VIAA/001